

Handläggare
Samuel Svan
Telefon: 08 508 24 836**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd
2014-01-30

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten och förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga

Svar på remiss från kommunstyrelsen av remiss från Socialstyrelsen gällande förslag till föreskrifter och allmänna råd (Dnr 23931/2013) respektive allmänna råd (Dnr 17906/2013).

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden beslutar att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Omedelbar justering

Kerstin Sandström
StadsdelsdirektörLena Thorson
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har fått på remiss att yttra sig över Socialstyrelsens förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten och förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga. De båda författningarna har arbetats fram med utgångspunkt i tidigare föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:16, 2006:5 och 2006:12) och har justerats utifrån nyttillkommen lagstiftning och annan författning.

Utöver ny lagstiftning är de stora förändringarna främst redaktionella. Båda författningarna har fått en ändrad struktur, och vissa rekommendationer har flyttats mellan de båda. Socialstyrelsen föreslår att de allmänna råden i SOSFS 2003:16 om anmälan om missförhållande enligt 14 kap 1 § SoL ska upphävas och i stället ersättas av en handbok. De rekommendationer som gäller mottagande av anmälan läggs in i de allmänna råden om socialnämndens ansvar för barn och unga.

Förvaltningen ser positivt på de båda förslagen och föreslår att stadsdelsnämnden lämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har fått på remiss att yttra sig över förslag till nya föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Det första förslaget gäller föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten, som är tänkt att ersätta nuvarande föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:5) om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS. Den nya författningen föreslås träda i kraft 1 september 2014.

Det andra förslaget avser allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga, som är tänkt att ersätta nuvarande allmänna råd i SOSFS 2006:12 om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga, samt till viss del SOSFS 2003:16 om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap 1 § SoL. Den nya författningen föreslås träda i kraft i maj 2014.

Ärendet

Föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten

De nya föreskrifterna ska tillämpas i verksamhet som omfattas av socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, vilket motsvarar de tidigare föreskrifternas tillämpningsområde. I de tidigare föreskrifterna fanns dock ett undantag för hem som avses i 12 § LVU och 22-23 §§ LVM (hem som drivs av Statens institutionsstyrelse). Särskilda bestämmelser för dokumentation vid sådana hem finns nu i kapitel sex i de nya föreskrifterna. Rekommendationer om dokumentation av ärenden som rör barn och unga har tagits in i de nya föreskrifterna. För närvarande finns dessa i SOSFS 2006:12 (allmänna råd om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga).

De nya föreskrifterna är indelade i sex kapitel och skiljer sig något i ordning och struktur gentemot de nuvarande. Författningarna inleds med bestämmelser om tillämpningsområde (1 §) samt begreppsdefinitioner (2 §). Vissa begrepp har tagits bort (genomförande och insats) och några har kommit till (bl.a. förhandsbedömning och standardiserad bedömningsmetod). I kapitel två (1 §) konstateras att det ledningssystem för systematisk

kvalitetsarbete enligt SOSFS 2011:9 som ska upprättas hos den som bedriver socialtjänst ska innehålla processer och rutiner för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i föreskrifterna.

Det tredje kapitlet omfattar gemensamma bestämmelser om dokumentation. Vikten av respekt för den enskildes integritet (1 §) och barnets bästa och rätt till delaktighet (2-8 §§) lyfts fram särskilt. Föreskrifterna påtalar vikten av att den enskildes personakt är ordnad på ett adekvat sätt och har en logisk struktur (9-17 §§). Det ska enkelt gå att följa och granska handläggningen av den enskildes ärende. Uppgifter som dokumenteras ska vara aktuella och tydligt skilja mellan faktiska omständigheter och bedömningar. Motsvarande bestämmelser finns även i de nuvarande föreskrifterna, men har här förtydligats och utökats.

I kapitel fyra finns föreskrifter som rör dokumentation i samband med myndighetsutövning samt uppföljning av beslutade insatser. Föreskrifterna följer kronologiskt hur ett ärende aktualiseras genom anmälan eller ansökan till beslut fattas om att avsluta utredning med eller utan insats, samt dokumentation vid uppföljning av insats. Ny lagstiftning gällande stärkt skydd för barn och unga, exempelvis om förhandsbedömning och omedelbar skyddsbedömning, har skrivits in i föreskrifterna. Vidare framgår vilka krav som ska ställas på dokumentation av samtycke till externa kontakter (5 §), bedömning av behov (6 §) och beslutsunderlag (8-17 §§). Det föreskrivs även vad som ska framgå av ett uppdrag till den som ska utföra beslutad insats (21 §).

I femte kapitlet anges särskilda bestämmelser om dokumentation under genomförande av insatser. Föreskrifterna gäller både insatser som utförs av en nämnd och av en enskild verksamhet. Motsvarande bestämmelser finns i de nuvarande föreskrifterna. De nya föreskrifterna ställer krav på dokumentation i samband med mottagande av uppdrag (1 §), planerande och uppföljning av insats (2-4 §§), samt avslutning av insats (5 §).

Kapitel sex är nytt och innehåller bestämmelser om dokumentation under insats som utförs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Kapitlet följer samma struktur som femte kapitlet, med tillägg för bestämmelser om dokumentation av beslut som gäller särskilda befogenheter enligt LVU och LVM (4-11 §§).

Allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga
Den 1 januari 2013 trädde flera ändringar i socialtjänstlagen i kraft. Bland annat infördes bestämmelser om omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning vid anmälningar som rör barn och unga, möjlighet för socialnämnd att återkoppla viss information till samt ha möte med anmälare, ett tydliggörande av barnets rätt att komma till tals och en förstärkning av nämndens skyldighet att beakta barnets bästa.

De många ändringarna har lett till att ett flertal av Socialstyrelsens produkter rörande handläggning av ärenden som rör barn och unga behöver revideras utifrån den nya lagstiftningen. Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att ta fram en uppdaterad handbok med utgångspunkt i nuvarande handbok *Barn och unga i socialtjänsten – Utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, som i stor utsträckning bygger på de allmänna råden.

Sedan nuvarande allmänna råd trädde i kraft 2006 har det, utöver ändring i lagstiftning, även tillkommit ny reglering från Socialstyrelsen, bland annat föreskrifter och allmänna råd (2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende som trädde i kraft den 1 oktober 2012.

I samband med revideringen har Socialstyrelsen även sett över de allmänna råden i SOSFS 2003:16 om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap 1 § SoL. Det har visat sig att det finns en begränsad kännedom om dessa och det har framförts viss tveksamhet kring det lämpliga i att Socialstyrelsen vänder sig till myndigheter utanför det egna ansvarsområdet i sin författningssamling. Detta har lett fram till ställningstagandet att de allmänna råden bör upphöra. I stället kommer en handbok att tas fram med motsvarande syfte.

Följande ändringar av övergripande slag föreslås:

- De nya allmänna råden kommer till skillnad från nuvarande inte att omfatta råd kring placerade barn och unga eftersom detta numera regleras separat
- De nya allmänna råden kommer till skillnad från nuvarande inte omfatta rekommendationer om dokumentation, då sådana kommer finnas i de nya föreskrifterna och allmänna råden om dokumentation inom socialtjänsten.
- SOSFS 2003:16 ska upphävas och kommer till viss del ersättas av en handbok. Rekommendationer om socialtjänstens hanteringar av anmälningar kommer att skrivas in i de nya allmänna råden.

Följande ändringar av innehåll kan lyftas fram:

- Rekommendationer om vilken information som bör finnas på kommuners webbplats har förts in
- Rekommendationer om att socialnämnden bör beakta uppgifter som finns i personakten eller i tidigare inkomna anmälningar hos den egna nämnden har förts in
- Barnets rätt att komma till tals och nämndens skyldighet att beakta barnets bästa har tydliggjorts
- Nämndens förstahandsansvar för samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa har tydliggjorts
- Rekommendationen i SOSFS 2003:16 om vilka rutiner som bör finnas för att ta emot anmälningar kommer inte att tas med i de nya allmänna råden, då nämnden direkt i lagstiftning och annan reglering åläggs ett starkt ansvar för detta.
- Hänvisningar till BBIC kommer inte att tas med i de nya allmänna råden då systemet nu är så pass känt och brett använt att det inte är nödvändigt. Man strävar även efter att hålla metodval utanför författningstext.
- Rubriken "Sakkunniga och referenspersoner" i SOSFS 2006:12 kommer inte föras in i de nya allmänna råden. Rekommendationer kring detta förs i stället in under rubrikerna "Vad som bör planeras" och "Hur utredningen bör göras". Tanken med detta är att förtydliga att information ska inhämtas och bedömas utifrån syfte och innehåll.

Förslagen omfattar inga föreskrifter, utan endast allmänna råd, dvs. rekommendationer om tillämpningen av en författning.

Socialstyrelsen gör därför bedömningen att flertalet ändringar inte kommer leda till några ökade kostnader för nämnderna. Vad som dock kan påverka är rekommendationen att i samband med förhandsbedömningar gå igenom tidigare inkomna anmälningar som inte lett till utredning. Dessa handlingar får inte hållas ordnade på ett sökbart sätt, och en genomgång kan därför kräva mycket arbete.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst i samråd med avdelningen för omsorgen om äldre, stöd till funktionsnedsatta och socialpsykiatri i de frågor som rör utförande av insatser.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på de båda förslagen till föreskrifter och allmänna råd respektive allmänna råd. Båda förslagen innebär på många områden förtydligande av tidigare författningstext, vilket underlättar tillämpningen.

Den nya strukturen på föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten är lättare att följa och beskriver tydligare hur ett ärende ska handläggas. Det är dessutom bra att föreskrifter gällande dokumentation har samlats i en och samma författning. De nyttillkomna definitionerna är bra och förtydligande. Det framgår dock inte tydligt varför definitionerna av begreppen insats och genomförandeplan har tagits bort.

Det är positivt att det specificeras vilka uppgifter som ska anges i samband med att ett uppdrag lämnas till en utförare, samt att utförarens bedömning av måluppfyllelse ska framgå vid avslut av insats. Förvaltningen anser dock att det blir något otydligt i ansvarsfördelningen när det kommer till uppföljning av insatser (4 kap 22 § respektive 5 kap 4 §). Överlag anser förvaltningen att de föreskrifter som avser dokumentation vid genomförande av insats har förtydligats.

Förvaltningen har inga särskilda synpunkter att anföra gällande de nya allmänna råden om nämndens ansvar för barn och unga. Förvaltningen har som rutin att vid förhandsbedömning gå igenom tidigare anmälningar som inte lett till utredning, varför den rekommendationen inte kommer påverka förvaltningens arbete.

Förvaltningen föreslår stadsdelsnämnden att lämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bilagor

1. Remiss av Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten samt Socialstyrelsens förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga